

URBANUS APÒLIDIS

de Ivo Murgia

(Custu contu at arriciu una “Menzione della Giuria” in su Prèmiu Literàriu “Montanaru” de Dèsulò)

Perdu Marigosu, Don Marigosu cumentu ddi narànt is amigus, iat provau su software in su computer suu e gei parit ca ddi praxiat. No est chi fessit una cosa pròpiu noa noa o diversa meda de totu is atras, ma portàt una fentanèdda chi podias oberri e chi ti nci lassàt intrai a unu logu chi biiast isceti cun cussu software. Totu cussa fiat sa novidadi e s’idea, cumentu si bollat chi siat.

Sa primu bessida chi iat fatu fiat istètia custa: in sa fentanèdda fiat cumparta una scritta chi naràt diaici: “No nci seus po de badas in custu mundu”, e medas dd’iant lìgia.

Calincunu iat pensau: “Eja, est berus no nci seus po de badas in custu mundu” e ndi iat chistionau cun is amigus puru, e totus narànt “Est berus, no nci seus po de badas”. Don Marigosu puru nci iat pensau: “Ellus po de badas nci seus?”.

Don Marigosu depiat detzidi ita boliat nai cussa fràsia. Dd’iat pensada issu etotu ma imoi ddi pariat càrriga càrriga de valori: “No nci seus po de badas in custu mundu”. Poita nci seus? Po s’agiudai de pari a pari. No fiat mali pensada sa cosa.

Sa scritta e s’idea de “No nci seus po de badas in custu mundu” iat sighiu a apressi in is computer de totu is chi si dd’iant comporau anche issu. Don Marigosu iat pensau ca sa cosa fiat andendi beni ma tocàt a fai de prus. S’idea fiat de ponni su software in internet de manera chi totus ndi ddu podessint iscarrigai de s’arretza po si ddu ponni in su computer de domu: “No nci seus po de badas in custu mundu”.

Custa cosa a Don Marigosu ddi praxiat, bai circa e poita.

Unu picciocu una di iat pensau de ponni una mailing list in internet po pinnigai a pari totu is chi iant lìgiu sa scritta “No nci seus po de badas in custu mundu” in su computer insoru. Unus trinta fiant. In cussa mailing list circànt de cumprendi e chini fiat istètiu a ponni cussa fentanèdda e sa scritta chi faiat pensai. Unu iat iscritu: “Calincunu hacker tenit gana de giogai”, un’atru “No funt is hacker chi tenint gana de giogai ma is cumpangias chi produsint computer”, e un’atru: “Is servìtzius segretus si funt spìndi”. Nci iat diversus partidus. Don Marigosu iat iscìpiu de sa lista e si ddui fiat assentau cun unu nick name: “Cuba libre”.

De internet sighiant a ndi scarrigai su software e sa mailing list sighiat a s’ammanniai.

In s’interis chi sa lista si fiat ammanniendi si fiant formaus duus partidus: unu “spiritualista” dd’eus a nai e unu “militarista”, est a nai ca pensànt ca cussa scritta boliat nai cosa fea. Àterus partiteddus gei nci iant puru, ma de pagu contu. Cuba Libre fiat in su partidu de sa spiritualidadi ca ddi andàt diaici.

Is dis infatu iat pensau ca fiat ora de apariciai unu bell’atòbiu cun totu is iscritus a sa lista ma candu dd’iat propostu su partidu militarista si fiat tirau agoa. “Balla!” iat pensau Don Marigosu “Una cosa sèria est”; su partidu suu iat detzìdiu de si biri aici etotu.

E fatu dd’iant. A sa serrada de s’atòbiu s’idea de totus fiat custa: “No, no nci seus po de badas in custu mundu”.

Luegus su partidu militarista iat detzìdiu de apariciai su cumbènniu suu.

S'idea chi ndi fiat bessia a pillu fut custa: “No, no nci seus po de badas in custu mundu. Calincuna cosa tòcat a dda fai”. Unu bellu passu a innantis.

In sa lista is duas weltanschauung, bisionis de su mundu eus a nai, fiant giai sèmpiri batallendi e no fiai prus a agatai unu caminu comunu, ma iant detzìdiu de abarraì ancora impari in sa pròpiu lista.

Giai totus fiant de acòrdiu perou a nai ca tocàt a ndi essiri aforas de sa lista. A luxi, in sa vida vera.

Su partidu militarista cumentu eus nau, fiat su prus chi si moviat. E fiat istètiu su primu a aprontai un'essida “a craru”, nareus. Custa cosa iat postu sa furighedda a is ispiritalistas, chi iant detzìdiu de si depi movi issus puru. E calincuna cosa dd'iant fata diaderus. Po cumprèndi. E calincuna cosa dd'iant cumprèndia etotu.

Aintru de is duus partidus mannus nci iat fintzas diversas maneras de pensai, ma po imoi tocàt a ponni infatu a s'idea comuna, totus a una boxi. Cumentu si bollat chi siat. Don Marigosu iat detzìdiu ca fiat arribbau su momentu de fai bessiri una scritta noa in s'arretza. Sa scritta fiat custa: “Po s'agiudai de pari a pari”. Is prus crosidadosus ndi dda podiant scarrigai de su situ www.manatzi.com. Unu situ curiosu, no ddui iat nudda, foras chi siant duas iscritas; custas: “No nci seus po de badas in custu mundu” e “Po s'agiudai de pari a pari”. Atra cosa no ddui ndi iat. In duus mesis iat tentu una surra de abbisitadoris. Bai circa.

Sa scritta noa fiat su tema de sa lista cuddas dis. Is e-mail no acudiant a arribbai. “Allodda s'arrisposta”, “Agatada dd'eus”, “Ma ita est custu situ?” e aici sighendi. Is pregontas fiant medas. E no pagu.

Su partidu spiritualista intendiat custa scritta in is intrànnias eus a nai, e dd'iat fata sua. Luegus iant aprontau un'essida a craru, in sa vida vera, po podi fai connosci custa nova a totus. O a is chi fiai assumancu. “In custu mundu si depeus agiudai de pari a pari” narànt. No fiat mali pensada sa cosa. Sa genti ddus castiada cumentu a macus pretocaus.

Su partidu militarista puru iant detzìdiu de depi bessiri a luxi: “No nci seus po de badas in custu mundu. Calincuna cosa tòcat a dda fai”. Custa cosa de s'agiudai de pari a pari no ddus iat cumbintus meda meda, e fiant abarraus a sa primu scritta, in s'antigu nareus, cumentu si bollat chi siat.

Po sa sociedadadi manatzi.com sa cosa fiat andendi beni, computer ndi bendiat a cascionis. Ma in sa lista sa cosa fiat ponendisì mali: is duus partidus fiant a su stèsia stèsia. Is topis ndi fiant bessendi a pillu. Is giornalis puru si ndi fiant acataus e ndi iant chistionau.

Un'articulu naràt diaici: “Chi tochit a s'agiudai de pari a pari dd'ant giai nau is religionis de totu su mundu”. Mancu custa fiat una cosa mali pensada.

Po s'ora s'interessu de is mass mèdia si fiat firmau ingunis, ma in sa lista is arrexonadas sighiant a totu arrexonai.

Is duus partidus teniant ideas diversas. In su partidu militarista fiat pighendi tretu s'idea de si movi a contu insoru, lassendi a perdi is ideas ispiritalistas chi fiant tropu brandas po issus. “Ponendi infatu a is ideas insoru totu abàrrat cumentu est. A sola sa cosa no si fait” pensànt prus o mancu. “Nant, nant e no faint mai nudda” puru.

Abbisongiàt un'ofìciu, unu furriadroxu anca totus depiant furriai po ndi sciri de prus, po oberri is ogus. E dd'iant postu pròpiu aici: Furriadroxu nùmeru 1. Andendi andendi s'acònciat su càrrigu. De ingunis totu depiat movi e a ingunis totu depiat furriai. Sa primu cosa de fai fiat a ndi bessiri a luxi, cumentu eus nau, a si fai

connosci. A iscriri puru e meda, in is arrugas e in dònna logu, apototu. E a s'ammanniai, sempri de prus. Issus nci fiant e totus ddu depiant sciri.

Meda de is ispiritualistas no fiant de acòrdiu cun custa manera de fai sa cosa. Ellus aici si fait? Lassendi su nd'arrexonai totus impari e movendisì a solus, prima de tenni una lìnìa comuna, bona po totus o po sa majoria assumancu? Aprimu s'acòrdiu e agoa moveus. "Chi si boleis movi prima de s'ora baxei, ma no eis a lompi a nisciunu logu" ddis iant nau amonestendiddus. "Labai ca est perigolosu" puru. Ma nudda. Is ideas fiant diversas. "E baxei insandus".

A primìtziu sa cosa si fiat incarrerendi beni e is militaristas si cumentzànt a biri in is mass mèdia e si faiant intendi. Antzis sa cosa pariat ingunis po durai. Iant povintzas imbovau a calincunu cani mannu e si fiat biu dinai puru currendi a is buciacas insoru. Calincunu iat allutau is origas. Atrus fiant giai prontos a lingi su culu. De chinisiat. In cussus momentus calincunu prontu, impostau, s'agàtat sèmpiri. Aici fiant is cosas.

A nai sa beridadi is ispiritualistas fortzis no teniant ancora un'idea crara mancu cussus, ma a bortas est mellus a abetai s'idea bona intamus de movi cun un'idea sballada o perigolosa o chi podit fai dannu. O no? A donniunu is tempus suus.

S'idea depit essi bona e a unu certu puntu tòcat a dda fai girai, a dda fai connosci, su mellus chi fait, si cumprendit. Custu ddu sciiant is ispiritualistas puru.

In s'interis in sa lista fiant printzipiaus is certus mannus. Apustis iant a essi sighius is contus de forreda.

Is certus fiant mannus diaderus. Sa lista si fiat isperrada, a una parti is ispiritualistas e a s'àtera is militaristas. Medas si fiant agataus in mesu e no isciant a cali manu si donai. Su prus de is militaristas no iscriat prus, acrarau ca no ddis interessàt sa politica spiritualista, e is ispiritualistas puru agiumai no iscriant prus. Sa lista fiat morta. Is chi fiant in mesu provànt a mandai una mail fatu fatu ma nudda, no si moviat prus nudda. Sa lista fiat morta. Ma tocàt a trabballai po s'idea comuna, a tretu de mesu, cun is militaristas o chentza de is militaristas, un'idea bona po sa majoria. Sa cosa bolit fata po su 80% de sa genti e no po su 20%, ddu scint totus, custu est su màssimu chi podit fai sa democratzia. Sa mellus manera de governai nant. At a essi aici intzandus. Is chi fiant in mesu narànt: "Sa realidadi no podit essi pratzia in duas perras. Una visioni tropu manichea est custa". Cumentis si fait a ddis nai ca nou? Cussu puru est giustu, ma a sa democratzia prus de su 80% no est a ddi pediri. Calincunu no at a essi cuntentu, si scit, ma sa democratzia est su mellus. Aici nant assumancu.

Is militaristas fiant caminendi a totu caminai. Iant postu su furriadroxu nùmuru 2 e si fiant movendi po su 3 e po su 4 puru. Su partidu insoru si fiat ammanniau, a calincunu ddi praxiat sa manera de fai insoru e issus circànt de s'ammanniai prus e prus. Cun is ispiritualistas fiant a sa gherra, s'unu contras a s'àtèru. S'atividadi de is ispiritualistas fiat de si movi contras a is militaristas e de circai de ddus firmai. Apariciànt atòbius in citadi e foras de citadi po fai sciri de su machìmini de is militaristas, totus depiant sciri, unu machiori fiat, una locura totu, chi noxiat. In medas de custus atòbius dd'iant acabbada a itzèrrius. Sa genti si chesciàt. "Ma ita ndi bolint benni a innoi a si nai cumentis depeus chistionai e pensai?" narànt in chietus. "Cosa de macus, ma càstia una bella scena de custus, un'atra passada de colonizazioni!" e cosas aici si intendiant. Su sànguni ddis buddiat in benas, cumentis nant. Cuba Libre puru ddui andàt fatu fatu, ma no chistionàt mai, ascurtāt. "Custu pratzimentu no àndat beni" pensàt perou. "Tropu fàcili" eis a nai.

A fai sa cosa po s' ammarolla no fait, ddu scint totus. A bellu a bellu est a si movi, po sa majoria, no po s' ammarolla. A fortza de girai medas si fiant cumbintus e dda pensànt giai giai cumentu a is ispiritualistas, assumancu tocàt a firmai su machiori militarista. Ma cussus no ndi boliant intendi, mancu a pensamentu. Aici fiant, a solus contras de totus. Cumentus issuus.

Sa politica a printzìpius iat pensau de agiudai is militaristas ca pariat su partidu forti e calincuna cosa dd'iat fata puru, tòcat a ddu nai ma a custu puntu si fiat pèrdiu e no cumbeniat prus a nisciunus a ddi ponni infatu. Is politicus no funt tontus, no podint certu andai contras a is interessus de sa genti, si cumprendit, sa democratzia. Fiant incumentzendi a si tirai agoa e a timi puru fortzis. “Deus si ndi campit de tontu in mesu” naràt ajaju.

Su partidu spiritualista puru si fiat ammanniau e fiat trabballendi po ndi essiri a luxi cun sa famosa idea comuna, po sa majoria assumancu. Fiant giai prontus. Un'òmini nci iat trabballau prus de totus, a solu, prima de dda fai girai e connosci. Su nick name suu fiat: Chicken. Totus ddi narànt Caboni difatis, a allomìngiu.

Cuba Libre fiat sèmpiri stètiu de sa parti spiritualista e imoi de prus puru. Assumancu ddi pariat.

Is militaristas fiant arrinnegaus forti. Unu una borta iat iscritu ca su leader insoru fiat cumentu a s'ùrtimu gherreri de una tribù indiana chi gherràt contras a is invasoris. Calincunu teniat su gustu de s'èpica.

“No nci seus po de badas in custu mundu: si depeus agiudai de pari a pari”. Ma no ndi pariat abarrau meda de s'idea de manatzi.com, a custu puntu. S'idea fiat istètia bona, ma posta in internet pariat una chistioni de partidus o de crèsias, una scusa calisiat tanti po podi brigai. Cuba Libre fiat sèmpiri in sa lista e de s'idea spiritualista ma no iscriat meda. S'idea no fiat prus s'idea sua, un'idea politica fiat imoi, giusta fortzis ma dda biiat de atesu, sbuia, muda. Unu momentu de amargura.

Chicken trabballàt, lampu! Giai totu su trabballu dd'iat fatu issu, cumentu eus nau. Innantis de ndi bogai sa cosa a craru iant apariciau unus cantu atòbius po presentai s'idea noa, atòbius privaus, cun genti de dònna genia, intre is interessaus a sa chistioni, si cumprendit. A unu ddui fiat andau Cuba puru. Si fiat cumbintu issu puru, impari a medas de is concas mannas chi iant intèndiu e pretziau sa proposta in àterus atòbius. Po certas cosas fiat abarrau in sa duda ma “Proveus” pensàt e pensànt in medas. Calincunu no fiat de acòrdiu, custu puru si cumprendit. Ma sa proposta nasciat giai forti, su terrinu fiat prontu, tocàt isceti a nci ghetai su pisu po chi pillonessit. E aici iant fatu.

Is militaristas no ndi sciant nudda, fortzis.

Iant scioberau una dì po sa presentada, sa dì tanti nomenada fiat duncas lòm pia. S' àula magna de s'universidadi fiat prena a istibbu: totu is ispiritualistas, calincunu militarista, crosidadosus, mass mèdia, amigus apaxiaus e atrus ancora, neutralis eus a nai. Ma genti meda, cumentu si bollat chi siat.

In sa mesillia ddui fiat Chicken e atrus chi iant agiudau: concas mannas e professoris, iscridoris, literaus, studentis, intelletualis, poetas, cantadoris, sonadoris e aici nendi. Sa politica no podiat ammancai e calincunu prapallissu si fiat bistu puru. E aici fiant. Cuba Libre in is ùrtimus postus. Chicken iat printzipiau, spieghendi beni totu sa proposta, narendi e torrendi a nai, sprichendi e torrendi a ispricai, acrarendi e torrendi a acrarai. E is atrus aici etotu. Unu biaxi de pregontas dd'iant fatu, totus ndi boliant sciri de prus, cumentu funtzionàt, cumentu tocàt a dda imperai e candu e chini e poita.

Chicken teniat prus passientzia de Santa Arrita, Deus si dda torrit in saludi! E arrespundiat a totus. Sa cosa si fiat ponendi beni, Cuba puru ndi fiat cuntentu, totus ndi fiant cuntentus. No totus totus, si cumprendit. Is mass mèdia iant fatu arratza de servitzius, in is televisionis e in is giornalis. Totus si fiant ischissiaus po cuss'idea, chi no fiat nimancu noa noa a dda contai giusta. Ma passientzia, no est chi depaus nai ammarolla cosa noa po essi originalis, a perìgulu de ndi sciusciai s'òmini de cuaddu cun is tontesas nostras. Candu una cosa est beni nada fait a dda torrai a nai puru. Cumentu si bollat chi siat s'idea iat liau tretu diaderus custa borta, e Cuba si ndi fiat prexau. In sa scola e in sa sociedadadi iat fatu una intrada de ispantu, in su mundu de sa cultura e in s'universidadi, in is libburus e in sa vida de cada dì e in totui. Totus emus printzipiau mellus vida cun s'idea noa. Fillus nostrus ant a nasci cun cussa idea. E nebodeddus nostrus puru.

Bellu chi sa cosa andat diaderus diaici. In logu nostru assumancu.

“No nci seus po de badas in custu mundu: si depeus agiudai de pari a pari”. E po gosai puru fortzis nci seus.